

Verantwoording 1991

Bij het samenstellen van deze encyclopedie werden bepaalde uitgangspunten gehanteerd en kwamen wij tot bepaalde werkwijzen. De belangrijkste worden hier gegeven:

-Door de organisatie (stafbureau/eindredactie) werd bestaande kennis gerangschikt. Nieuw archiefonderzoek was weliswaar soms noodzakelijk, maar als vuistregel gold dat gebruik zou worden gemaakt van aanwezige bronnen. Aangezien de Zaanse geschiedschrijving nog lang niet volledig is, moesten wij aanvaarden dat een aantal gegevens niet werd achterhaald.

-Van dit eerste uitgangspunt weken we af waar het de beschrijving van het heden betrof. Nadrukkelijk luidde de opdracht dat de encyclopedie niet uitsluitend historisch moest worden. Voor een beschrijving van de Zaanstreek eind jaren '80/begin jaren '90 werd door met name het stafbureau een grote hoeveelheid journalistiek onderzoek verricht.

-Ofschoon de indeling strikt alfabetisch moest zijn, vroeg de te behandelen stof om het aanbrengen van systematiek, met verwijsmogelijkheden. In de encyclopedie wordt verwezen met een ster (*), die is geplaatst vóór het woord waaronder het artikel in de alfabetische ordening is opgenomen.

-Voor de systematische ordening kozen wij voor een structuur met hoofdtrefwoorden. Deze vormen als het ware de gebinten waartussen de andere trefwoorden zijn opgehangen. Vanuit de hoofdtrefwoorden wordt zoveel mogelijk (soms: uitsluitend) naar kortere lemmata verwezen, en omgekeerd. Bij andere hoofdtrefwoorden bleek het mogelijk de stof al zo compleet te beschrijven dat verdere verdeling in kortere vermeldingen niet meer nodig was. Opgenomen hoofdtrefwoorden zijn onder meer:

- [Archeologie](#),
- [Bestuur en rechtspraak](#)
- [Bevolking](#),
- [Bewoningsgeschiedenis](#),
- [Bouwen in de Zaanstreek](#),
- [Crisis jaren '30](#),
- [Cultuur](#),
- [Demografie](#),
- [Economische geschiedenis](#),
- [Economische structuur](#),
- [Eerste Wereldoorlog](#),
- [Familie bedrijven](#),
- [Folklore](#)
- [Franse tijd](#),
- [Gezondheidszorg](#),
- [Historiografie](#),
- [Kunst](#),
- [Landschap](#),
- [Molenindustrie](#),
- [Natuur in de Zaanstreek](#)
- [Onderwijs](#)
- [Overheidszorg](#),
- [Patriottentijd](#)
- [Spaanse tijd](#),

- Sport,
- Topografie/cartografie
- Tweede Wereldoorlog,
- Verkeer en vervoer, en
- Waterstaat

-Behalve een ordening op onderwerpen, werd ook een topografische indeling gemaakt. De tien oorspronkelijke Zaadorpen (alsmede de nieuwe door samenvoeging tot stand gekomen gemeenten) worden in een langer artikel besproken; de opbouw van deze verschillende vermeldingen is identiek. Bij het trefwoord Bewoningsgeschiedenis worden de belangrijkste topografische vermeldingen opgesomd; bij het trefwoord gemeenten staat een overzicht van de zelfstandig opgenomen gemeenten. Voorts zijn (langere) vermeldingen opgenomen van buurtschappen zoals

- [Bartelsluis](#),
- [Haaldersbroek](#) en
- [Nauerna](#) en zijner vermeldingen zoals onder meer
- [Bruggen](#),
- [Dijken](#),
- [Gemeentehuis](#)
- [Haven](#)
- [Kerkgebouwen](#),
- [Padgemeenschappen](#),
- [Parken](#)
- [Oeververbindingen](#),
- [Overzetveren](#),
- [Rechthuizen](#),
- [Sloten](#) en
- [Sluizen](#) Verwezen wordt voorts naar
- [Topografie/cartografie](#).

-Bij de opbouw der artikelen is gestreefd naar een vast patroon, al bleek dat in de praktijk niet overal te verwezenlijken. Terwille van de overzichtelijkheid zijn in de langere artikelen tussenkopjes aangebracht. Dat bevordert naar wij hopen het snelle opzoeken van deelgegevens. Met dat zelfde doel zijn bij een aantal artikelen verwijstableaus geplaatst. waarin staat aangegeven onder welke trefwoorden deelonderwerpen worden behandeld. Andere artikelen eindigen met een opsomming van verwijzingen.

-Vele artikelen, zeker de langere, zijn ondertekend door degenen die op verzoek van de deelredacties voor de samenstelling ervan zorg droegen. Niet ondertekende artikelen zijn samengesteld door de eindredactie of vanuit het stafbureau. Hoofdgroepen daarvan zijn:

Molenvermeldingen. Deze werden ontleend aan "Duizend Zaanse Molens" van Pieter *Boorsma (Wormerveer 1950). Daarbij waren we ons bewust dat in archieven inmiddels soms meer adequate gegevens zijn te vinden.

-Bedrijfsvermeldingen. Enkele honderden Zaanse bedrijven stuurden wij een vragenlijst, die het overgrote merendeel ingevuld retourneerde. Vermeldingen vulden wij soms aan met gegevens uit de archieven van Dagblad voor de Zaanstreek De Typhoon, de Kamer van Koophandel of de gemeente Zaanstad en door interviews met 'oudgedienden'. Voorts stond het tussen 1983 en '85 door de eerste

stafmedewerker samengestelde kaartstelsel van de Stichting (met circa 30.000 verwijzingen) ten dienste. Hierop werden ook vermeldingen van verdwenen bedrijven gebaseerd. Dit kaartstelsel werd na voltooiing van de encyclopedie geschonken aan het gemeentearchief Zaanstad.

-Persoonsvermeldingen kwamen voort uit de artikelen van gastauteurs en uit het kaartstelsel van de Stichting. Voorts liepen wij het foto-archief van De Typhoon door (dat min of meer compleet is vanaf de tweede helft van de jaren '60).

-Topografische vermeldingen zijn voornamelijk geselecteerd uit en gebaseerd op de verwijzingen in het kaartstelsel van de Stichting. Fombrsrrhrrfren. Wat de historische foto's betreft zijn deze voor een groot deel gebaseerd op de handgeschreven notities bij foto's in het gemeente-archief van Zaanstad. Uit reacties van lezers naar aanleiding van de publicatie van encyclopedie-paginas in De Typhoon leerden wij dat deze aantekeningen niet altijd even betrouwbaar zijn. De fouten waarop ons werd gewezen, zijn uiteraard verbeterd.

-Ofschoon de encyclopedie aanmerkelijk langer werd dan oorspronkelijk beoogd, stelden wij ons wel degelijk omvangsbeperkingen. Een van de gevolgen daarvan is het besluit om niet alle verenigingen apart onder trefwoorden op te nemen. Het merendeel ervan wordt uitsluitend vermeld in overkoepelende trefwoorden zoals *Voetbal *Korfbal *Toneel, *Muziek enzovoort. Onder verwijzing naar deze hoofdtrefwoorden zijn hier en daar wel summier vermeldingen van belangrijke verenigingen opgenomen. Verenigingen die niet in grotere groepen waren in te delen kregen een zelfstandige vermelding.

-Het vorig punt geeft aan dat inconsequenties niet steeds vermeden konden worden. Dat geldt niet alleen de systematiek van het boek, maar soms ook de vermelde gegevens. Bronnen die wij raadpleegden spraken elkaar soms tegen, datzelfde gold voor de gastauteurs van de encyclopedie. Interpretatie-verschillen en feitelijke verschillen werden, waar gesignaleerd, besproken. Maar ze zijn niet koste wat het kost overall weggepoetst. Wie zich in het verleden en/of heden verdiept, moet aanvaarden dat daar nu eenmaal niet eensluidend over geoordeeld wordt.

-De gebruiker zal bij het hanteren van de encyclopedie merken dat de productie ervan uit een aantal fasen bestond. In het boek is met name terug te vinden dat de werkwijze drastisch veranderde toen eenmaal met publicatie in De Typhoon was begonnen (december 1988). Daarvóór was vooral aandacht besteed aan het opzetten van een hanteerbare systematiek. Nadat met de kranter-publicatie was begonnen, werd het tijdig doorgeven van pagina na pagina de belangrijkste taakstelling. Wij moesten de consequente toepassing van de systematiek soms laten schieten en verloren er nu en dan ook het zicht op. Een ander gevolg van de strikt alfabetische pagina-productie is dat het verstrijken van de drie jaren die de productie vergde in de encyclopedie waarneembaar is. Het tweede deel is daardoor actueler dan het eerste. Om maar wat voorbeelden te noemen: tijdens de publicatie-reeks kwam door samenvoeging de gemeente *Wormerland tot stand, kreeg Zaandam een *Crematorium, fuseerden verenigingen, werd de Den *Uylbrug gebouwd, waren er raadsverkiezingen, werd de *Gedempte Gracht autovrij, waren er gifvondsten die plannen veranderden enzovoort. Waar mogelijk hebben wij het boek nog geactualiseerd, maar van al te ingrijpende wijzigingen in pagina's zagen we in dit verband af. Globaal kan gesteld worden dat de encyclopedie in z'n geheel tot en met 1987 goed is bijgewerkt, en actueler (of in een enkel geval minder actueel) is waar jaartallen dat vermelden.

-Bij het begin van de kranterpublicatie bestond het voornemen achterin het boek een overzicht op te nemen van de bij de encyclopedie-samenstelling geraadpleegde literatuur. Later werd verkozen uitgebreide literatuuroverzichten bij de artikelen zelf te plaatsen. Het gevolg hiervan is dat, met name in het eerste deel van het boek bij de artikelen slechts zeer summier literatuuroverzichten staan, vaak alleen de namen van de auteur en diens boek. De meeste van deze korte literatuur-verwijzingen

zijn uitgebreider omschreven te vinden in het omvangrijke literatuuroverzicht aan het eind van het artikel *Economische geschiedenis (blz. 222 en 223), danwel in het artikel *Historiografie (blz. 326 en 327).

-De publikatie-reeks in De Typhoon ging regelmatig vergezeld van een oproep aan lezers om te reageren indien zij ons op onvolkomenheden betrapten. Enkele honderden malen werd hieraan gehoor gegeven. Deze reacties zijn zoveel mogelijk in het boek verwerkt. Suggesties tot uitbreiding van tekst (zonder dat in het oorspronkelijke stuk echte fouten stonden) konden wij niet altijd overnemen.

-Gedurende de productie slipte een aantal trefwoorden er doorheen: wij vergaten (om wat voor reden dan ook) deze op te nemen. Deze vermeldingen zijn in twee supplementen gerangschikt, een aan het eind van elk deel (deel 1 A t/m K; deel 2 M t/m Z). Vanaf de reguliere pagina's wordt naar deze supplementen verwezen. De vergeten trefwoorden zijn dus wel in de alfabetische ordening opgenomen, maar worden elders beschreven.

-Ofschoon het boek na de krantepublikatie door meerderen kritisch werd doorgenomen, zijn hier en daar foutjes blijven staan. Een enkele keer, bijvoorbeeld, wordt nog verwezen naar een niet bestaand trefwoord. Wie zich bij het raadplegen der encyclopedie hierdoor op enig moment teleurgesteld voelt, bieden wij onze verontschuldigen aan.

De eindredactie

From:
<https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/> - **ZaanWiki**

Permanent link:
https://www.zaanwiki.nl/encyclopedie/doku.php?id=verantwoording_uitgave_1991

Last update: **2019/05/02 14:41**

